

สุกัญญา โลงนาภวัฒน์ : กระบวนการพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษา กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จังหวัดสงขลา (DEVELOPMENT PROCESS OF COMMUNITY ORGANIZATION FOR HEALTH PROMOTION: A CASE STUDY OF SONGKHLA PLEDGE-TAKING SAVINGS GROUPS) อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. อมรวิรัช นาคทรพรพ, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ผศ.ดร. จุมพล พูลภัทรชีวิน, 276 หน้า. ISBN 974-14-3324-7

การวิจัยกรณีศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาออมทรัพย์เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ กรณีศึกษา คือ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ตำบลน้ำขาว นาหว้า คลองเปียะและคองหงส์ จังหวัดสงขลา ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้สูงอายุ ผู้นำในการพัฒนาชุมชน ผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การบันทึกภาคสนามและการถ่ายภาพ รวมระยะเวลาในภาคสนาม 10 เดือน ตั้งแต่ตุลาคม 2547 ถึงเดือน กรกฎาคม 2548 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการพัฒนาออมทรัพย์ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและให้ผู้นำกลุ่มสัจจะออมทรัพย์วิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะถึงความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ในการสัมมนาเรื่องกระบวนการพัฒนาออมทรัพย์ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ผลการวิจัย พบว่า

1. กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ให้ความหมายสุขภาพ คือ ความสุข ความไม่รู้สึกถูกบีบคั้น สุขภาพมี 4 มิติ คือสุขภาพกาย จิต สังคมและจิตวิญญาณ(ปัญญา)ที่มีความเชื่อมโยงและส่งผลต่อกัน สุขภาพกาย คือ สุขภาพจากการมีร่างกายที่แข็งแรง สุขภาพจิต คือ สุขภาพที่จิตไม่เครียด สุขภาพสังคมคือความสุขที่สามารถทำหน้าที่และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีทำให้มีครอบครัวที่อบอุ่นและชุมชนที่เกื้อกูล โดยความสุขกาย จิตและ สังคมต้องอาศัยสุขภาพจิตวิญญาณ(ปัญญา)ซึ่งสะท้อนจากหลักคิดในการดำเนินชีวิตที่มีผลให้พฤติกรรมความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เป็นมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเป็นไปในทิศทางเอื้อต่อการมีความสุข

2. สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสู่ความทันสมัย ทำให้คนอยู่ภายใต้อำนาจเงินตราจึงเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาที่ใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม คือ มีสัจจะและเกิดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองได้และนำไปสู่การมีชุมชนที่เกื้อกูล ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การก่อร่างสร้างกลุ่ม 2) การสร้างกลุ่ม 3) การขยายแนวคิดสวัสดิการและสร้างเครือข่าย และ 4) การขยายกิจกรรมและผลักดันสวัสดิการสู่การเป็นนโยบายสาธารณะซึ่งในแต่ละขั้นตอนพบว่ามีส่วนต่อการสร้างเสริมสุขภาพในมิติที่เหมือนและแตกต่างกัน

3. การสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการพัฒนาออมทรัพย์ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ มี 3 ขั้นตอน คือ 3.1) การประเมินชุมชน เป็นขั้นตอนประเมินความพร้อมในการรวมกลุ่ม 3 ประการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชน ภาวะผู้นำของผู้ในกลุ่ม และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน 3.2) กระบวนการสร้างกลุ่ม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย 1) การสร้างการออมเป็นขั้นการรวมคนและรวมเงิน โดยเน้นการเลือกคณะกรรมการที่ซื่อสัตย์ มีกฎกติกาที่เป็นยอมรับ ยึดหยุ่นและปฏิบัติได้ มีระบบเอกสาร ระบบบัญชีที่ง่ายต่อการตรวจสอบ และใช้กฎหมายสังคมในการควบคุมสมาชิกกลุ่ม 2) การใช้เงินออม เป็นการใช้จ่ายเงินออมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกโดยตรง ใน 2 ลักษณะ คือ การกู้ยืม และการจัดสวัสดิการและ 3) การประยุกต์ใช้เงินออมเป็นการนำเงินที่ออมได้ไปใช้ในกิจกรรมเพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชนโดยภาพรวม 3.3) การประเมินผลการพัฒนาออมทรัพย์เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นการประเมินผลการพัฒนาออมทรัพย์ด้วยตัวชี้วัด 4 ประการ คือ เงินออมและหรือแหล่งทุนชุมชน สวัสดิการครบวงจรชีวิต เวทีเรียนรู้และเครือข่าย และ กิจกรรมสร้างสรรค์ชุมชน ซึ่งมีผลต่อการสร้างเสริมสุขภาพองค์รวม

##4484621027 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORD : COMMUNITY ORGANIZATION/HEALTH PROMOTION/SONGKHLA PLEDGE-TAKING SAVINGS GROUPS

SUGUNYA LOJANAPIWAT : (DEVELOPMENT PROCESS OF COMMUNITY ORGANIZATION FOR HEALTH PROMOTION : A CASE STUDY OF SONGKHLA PLEDGE-TAKING SAVINGS GROUPS). THESIS ADVISOR : AMORNVIT NAKORNTAP , Ph.D. THESIS CO. ADVISOR : ASST. PROF. CHUMPOL POOLPATARACHEWIN, Ph.D. 276 PP. ISBN : 974-14-3324-7

This case study research had two objectives: firstly to analyze the developmental process of pledge-taking savings groups for health promotion and secondly to synthesize a model of the developmental process of pledge-taking savings groups. Four pledge-taking savings groups from four Tambols in Songkhla Province participated in this study. These Tambols were: Tumbon Namkhao, Tumbon Nawa, Tumbon Khlongpia, and Tumbon Khorhong. The informants consisted of aged villagers, community developmental leaders, group leaders, committees and members of the pledge-taking savings groups. Data collection involved a review of relevant documents, in-depth interview, participant observation, field note taking and photo taking over a period of 10 months from October, 2005 to July, 2006. Data were analysed by using the content analysis method. Synthesis of the developmental process of pledge-taking savings groups for health promotion was approved by the experts; presented in the seminar for the leaders of pledge-taking savings groups to review for its practicality. The study revealed that:

1. The term "health" was described by the pledge-taking savings groups as "happiness" or "distress free". There are 4 dimensions of health: physical, mental, social, and psychospiritual (wisdom) health. These dimensions are interrelated and influenced by each other. Physical health is happiness, as a result of having a healthy body where as mental health is happiness, as a result of having a stress-free mind. Social health is happiness as a result of the ability of an individual to function, to live harmoniously with others, to create a warm family and to help and share within the community. The physical, mental and social health relied on psychospiritual (wisdom) health. That is the way of thought that directs human behavior must be congruent with both social and physical environment leading to happiness.

2. The gathering of pledge-taking savings groups was a result of modernization and materialization. This developmental process used money as a tool to develop morality (pledge). Group members learned how to be independent and shared with others. The four stages of the developmental process that evolved included: 1) people gathering, 2) group establishment, 3) an expansion concept of welfare benefits and network establishment, and 4) expansion of the scope of social activities and social welfare which was further driven to be public policy. Each stage of the developmental process effected health promotion in both similar and different manners.

3. The synthesis of development process model of pledge – taking savings groups for health promotion consisted of 3 stages, 3.1) community assessment is the step of readiness evaluation for group establishment consisting of 3 factors; a) needs of community, b) leadership of groups leaders, and c) relationship of people in the community 3.2) Process of groups establishment consisting of 3 steps; 1) money saving promotion is the step of groups members and money recruitment. The emphasis was placed on selection of faithful committee members, acceptable, flexible and realistic rules, documenting system, accountable financing system, and using social rule in controlling groups members, 2) utilization of save money emphasising on the direct benefits of the group member in two ways; providing loan and welfare benefits ; 3) utilization of save money for benefits of the public and 3.3) Evaluation of the development of pledge – taking savings groups for health promotion using 4 indicators ; amount of saving and money sources in the community, life-long rang of welfare benefit, having learning activities and networking and creative community activities leading to holistic health promotion.